

EL NIDO

La constancia

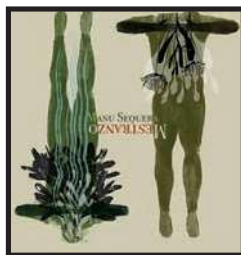
Autoedició, 2025

A la ressenya de l'anterior disc d'El Nido, *Refugios a cielo abierto* (vegeu *Caramella*, núm.49), expressàvem els nostres dubtes sobre la perseverança d'aquest grup en la recuperació i la difusió de la música tradicional castellana, ja que el vèiem molt contaminat per les formes del pop. Passat un temps, en publicar el seu nou CD, *La constancia*, el quintet de Burgos ha manifestat que aquell treball era massa intimista i que volia fer una cosa més expansiva. I així ha sigut, però aquesta expansió s'ha produït en detriment de la línia més relacionada amb la música d'arrel i ha acabat afavorint un estil més proper a la comercialitat més anodina i despersonalitzada.

El Nido es queixava que la tradició musical burgesa i castellana estava cada cop més oblidada, però sembla que ells mateixos han caigut en aquest oblit, en aquesta trampa, probablement amb la sana intenció d'ampliar el seu públic potencial, però a canvi de perdre les interessants característiques que feien d'aquesta banda una proposta diferent, atractiva i vinculada a la seva terra.

Malgrat aquests imponderables, afortunadament El Nido conserva part de la seva essència. Així es reflecteix en temes com els que ocupen el bloc central del CD, entre els quals destaca la bonica cançó de bressol «Arroró», o l'última peça, la festeria «El castaño», enregistrada en directe amb La Gran Coral. I, parlant de col·laboracions, val a dir que el quintet també ha combregat amb la moda dels *featurings* i ha convidat a cantar amb ells diversos artistes: el grup Neomak —reconversió de les noies basques de Sorginak—, la prescindible Rozalén i l'estrella del moment, l'asturià Rodrigo Cuevas, amb qui comparteixen una acceptable «Tucucu».

FERRAN RIERA

MANU SEQUERA

Mestranzo

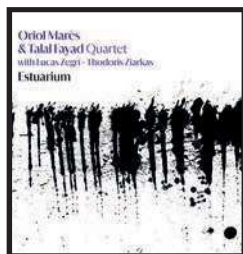
Autoedició, 2025

El *mestranzo* és una planta aromàtica i remeiera que es troba escampada arreu de la península Ibèrica, tot i que pot ser que no hagi arribat als Països Catalans, ja que no he trobat la traducció d'aquest terme al català. A partir del que pugui suggerir aquesta referència a la botànica silvestre, Manu Sequera ha elaborat un disc amb tot el sabor de l'herba fresca acabada de collir i alhora amb aquella fragància que desprenen els entorns rurals, amb les seves tradicions i els seus rituals ancestrals, les seves cuines de sabor popular i els seus grups de senyores grans vestides de negre assegudes a la plaça tot xiuxiuejant converses banals o entonant velles tonades.

Manu Sequera és un cantant, compositor, musicoterapeuta i veterinari de Villar del Rey (Badajoz) dotat d'una veu amb un registre tan alt que de vegades sembla que estiguis escoltant una dona. El 2012 va editar el seu primer disc, *Almoradú*, i ha trigat tretze anys a publicar el segon, aquest *Mestranzo* amb què reafirma la seva capacitat com a investigador i recuperador de la tradició musical d'Extremadura, així com d'altres indrets de l'Estat espanyol.

El CD que ens ocupa és una bona mostra d'aquesta tasca amb què Manu pretén posar al dia un cançoner que gràcies a persones com ell es nega a desaparèixer i que, en certa mesura, està inspirat en les melodies d'origen religiós. Amb uns arranjaments ben mesurats i un acompanyament instrumental ben ajustat, tan creatiu com desproveït d'estridències, en el qual les veus i les percussions tenen un paper principal, el vocalista interpreta precís perquè plogui, cants de treball, cançons de bressol, tonades de la creu de maig, coples, *rondeñas* i jotes de la seva terra, a més d'algunes incursions en el patrimoni d'Andalusia, com «Cruz de Almonaster», i Cantàbria, com «El agua de limón», així com un tema recuperat del cançoner que va recopilar el folklorista extremeny Manuel García Matos, «Caleranos». Aquesta peça i el tema que obre el disc, «Las moreras», constitueixen les aportacions més interessants de la bonica col·lecció de composicions que, com un manat d'herbes, integren *Mestranzo*.

FERRAN RIERA

ORIOR MARÉS & TALAL FAYAD QUARTET

Estuarium

Estuarium Records, 2025

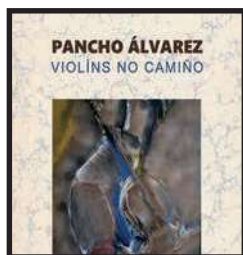
Oriol Marés és un gironí establert a Rotterdam que toca el clarinet i el clarinet baix. La seva trajectòria internacional l'ha conduït a ajuntar-se amb el sonador d'ud siria Talal Fayad, amb qui ha format un duet en què es barregen les tradicions llatina i àrab sota un paraigua jazzístic que de vegades acaba sent l'autèntic protagonista del projecte.

Amb el percussionista andalús Lucas Zegri i el contrabaixista grec Thodoris Ziarkas, l'Oriol i el Talal han completat un espectacular quartet amb residència als Països Baixos que ha editat el seu primer disc, *Estuarium*, un àlbum que sorprèn pel seu caràcter, que aconsegueix arrodonir el cercle a l'hora de combinar la música modal àrabica amb els ritmes polirítmics llatins en una sucosa amanida marcada per la improvisació del jazz.

Així, mentre cadascun dels components del grup manté la seva pròpia identitat com a solistes, la sonoritat conjunta del quartet adquireix una personalitat única i molt gratificant, com si la suma dels quatre instrumentistes fos en realitat una multiplicació de factors que acaba alterant el producte resultant fins a aconseguir composicions que van més enllà de qualsevol etiqueta, com la interpretació consecutiva de «Double» —signada per l'Oriol— i «Ma7Dood» —obra del Talal—, que potser constitueixen la part més emocionant del disc, rabiosament contemporània, però amb unes arrels mediterrànies ben ancorades.

El disc es tanca amb un peça d'autoria col·lectiva, «Girona», que, a més de ser el bressol de l'Oriol, és la ciutat on el quartet va enregistrar aquest treball. Es tracta, sens dubte, d'una petita però ben tramada broma improvisada amb què tots quatre van retre homenatge a aquesta singular població catalana.

FERRAN RIERA

PANCHO ÁLVAREZ

Violins no camiño

Boa Música, 2025

El nom de Pancho Álvarez potser no sona gaire, però si busquem la informació necessària ens trobarem que estem parlant d'un dels artistes més decisius i transcendents en l'evolució de la nova tradició musical gallega dels últims quaranta anys. Antic membre de dos grups tan importants com Na Lúa i Matto Congrio, i company imprescindible dels discos i les

gires de Carlos Núñez, aquest violinista i multiinstrumentista ha tingut temps de conrear una carrera en solitari que ja ha arribat al setè àlbum.

Al que sembla ser una al·legoria, o una invitació a fer el camí de Sant Jaume, el CD *Violins no camiño*, Álvarez torna a fer palesa la seva saviesa com a sonador d'un grapat d'instruments de corda (violí; viola d'arc; salteri; arpa; guitarres renaixentista, clàssica i romàntica; rabec; violes de gamba i de roda; lira, mandolina; guitarra i baix elèctrics, i me'n deixo uns quants més), a més de l'arpa de boca, l'harmònica i les percussions, per muntar tot solet una orquestra que ofereix un repertori que transcorre al llarg dels segles pel patrimoni musical de Galícia. Tot i partir d'una concepció absolutament contemporània, el violinista viatja sense cap retret molt lluny en el temps, com fa a les dues parts de «Lira de Laxe», que estan inspirades en uns petroglifs prehistòrics, a les cantigues d'Alfons X i altres les sonoritats medievals més cortesanes, gòtiques, renaixentistes o barroques, per tornar al present i recuperar temes propis del primer disc de Na Lúa, com ara «Espabileitor 25», o del seu primer treball en solitari, «Florencio, o cego dos Vilares», un popular violinista invident.

Aquesta colorista panoràmica de la música tradicional gallega que ens ofereix Pancho Álvarez culmina amb una nova versió d'una de les composicions més conegudes del seu país, «Alborada de Veiga», que quan sona ens fa pensar irremeiablement en Galícia, i la no menys simbòlica, encara que més protocol·lària, «Marcha do antergo reino de Galicia».

FERRAN RIERA

BESAIDE

Hirusta

Autoedició, 2024

La muntanya de Besaide no és gaire alta (564 metres), però té la particularitat que al seu cim s'hi troben els límits de les tres províncies que formen el País Basc: Biscaia, Àlaba i Guipúscoa. Aquest simbòlic indret és el que dona nom a un trio format pels multiinstrumentistes Aritz Mugartegi, Gorka Bravo i Teresa Jareño, que han tingut l'habilitat de barrejar els sons ancestrals de la seva terra, com els de l'alboka, la cornamusa, el rabec, la viola de roda o el *ttun-ttun* amb textures procedents d'orígens llunyans, com les del *saz*, el *dalf*, el *bendhir* o el busuqui, i altres de més contemporànies, com les del clarinet baix o les programacions electròniques.

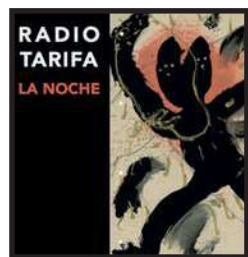
A partir de la conjunció d'aquests elements, Besaide elabora una música de creació pròpia que molt sovint també s'inspira en la tradició, arrodonida amb unes lletres que eminentment pertanyen al patrimoni popular. Així, sense amagar la seva procedència, el grup viatja cap a destinacions inexplorades gràcies a una

intel·ligent combinació de sonoritats en què també intervenen prestigiosos músics convidats, començant pel veterà Juan Mari Beltran, que toca la guimbarda o arpa de boca, i continuant pel percussionista Carlos Sagi, el violinista Arkaitz Miner, la versàtil Iraide Ansorena, que també fa sonar diversos instruments, o el duet Otxo, que formen una veu amb una pandereta i una *trikitixa*.

A Hirusta, el seu disc de debut, Besaide interpreta les melodies de tota la vida que donen impuls al cant dels bertsolaris, així com les *kalejiras* o passacarrers festius, o els coneguts fandangos bascos, però ho fan aportant una personalitat pròpia a un repertori que destaca pel seu caràcter obert, innovador, desacomplexat i desinhibit, però que alhora, en el fons, no refusa un cert aire acadèmic.

Així mateix, cal fer esment de la peculiar presència física del CD, ja que el trio ha embolicat el seu disc en una mena de petita meravella papiroflèxica en homenatge a un estri de la cultura popular basca, la *kutxa*, que és com una caixa de fusta llaurada. I la veritat és que, si no hi tens pràctica, no resulta fàcil d'obrir ni encara menys de tancar.

FERRAN RIERA

RADIO TARIFA

La noche

Buda Musique, 2025

Radio Tarifa va ser un dels grups més interessants del panorama folk de l'Estat espanyol i també internacional entre els anys 1993 i 2006. El seu repertori era molt eclèctic, però tenia una forta personalitat. Estava marcat per les influències del flamenc, el romancer, la música medieval, la tradició mediterrània en general i àrab en particular, així com algunes dosis ben administrades de jazz. Els seus membres eren Benjamín Escoriza (veu i lletres), Faín Sánchez Dueñas (cordes i percussions) i Vicent Molino (vents). El primer va morir el 2012, i ara els seus dos companys han decidit ressuscitar aquell projecte amb un nou disc, *La noche*.

Malgrat que el CD s'obre amb una cançó rescata-da, la que dona nom al disc, interpretada pel mateix Escoriza, res no tornarà a ser el mateix a Radio Tarifa sense la presència del seu cantant, ja que amb aquest enregistrament ha quedat demostrat que ell era qui atorgava el veritable caràcter al grup. Així, encara que Sánchez Dueñas i Molino hagin comptat amb la col·laboració de diversos músics i cantants per tirar endavant la seva tornada a l'escena, no arriben a assolir la qualitat que van tenir anys, o dècades, enrere.

Això no vol dir, però, que *La noche* sigui un disc fluix, ni de bon tros. És una bona producció, que de ben segur tindrà més èxit a l'estranger que al seu país. Ara bé, si el comparem amb els seus treballs anteriors, s'hi troba a faltar un ímpetu, una ànsia, una inquietud,

un esperit que reflecteixi una ànima a la recerca de noves perspectives musicals, encara que estiguin inspirades en el cançoner popular. Ara tot sembla més confortable, més assequible; en definitiva, més fàcil.

Entre molts altres, Eliseo Parra i Blanca Paloma són dos dels artistes que aporten la seva veu al repertori de *La noche*, un disc on hi ha una mica de tot, fins i tot una cançó japonesa. Però, sens dubte, és el *cantaor* Javi Castrillón qui interpreta el millor tema del lot, uns «Tarantos» que ens fan recordar els millors temps de Radio Tarifa.

FERRAN RIERA

ACETRE

Cantos veniales

Autoedició, 2025

La formació extremenya Acetre, fundada el 1976, continua evolucionant i, en arribar al seu disc número dotze, ha optat per insistir en el que han anomenat «la recontextualització dels sons tradicionals amb una visió actualitzada», que passa bàsicament pel reforçament de la seva secció rítmica, de caràcter elèctric, alhora que s'incrementen els arranjaments amb influències que tant poden procedir de l'Atlàntic com del Mediterrani.

Això no obstant, el grup d'Olivença manté les seves característiques distintives, que pauen en la tradició musical dels pobles de Càceres i Badajoz, i concretament de les localitats que limiten amb Portugal, on la frontera lingüística es difumina alhora que es barreja la cultura popular d'aquells territoris.

A *Cantos veniales*, Acetre recupera i reinterpreta, sota la direcció de José-Tomás Sousa, moltes cançons de ronda, així com uns quants balls de la seva terra, alguns de relativament recents, ja que el grup també s'ha inspirat en tonades interpretades per les orquestres dels anys quaranta o a les revetlles dels anys seixanta. Així, ha bastit un ric repertori en què brillen especialment els jocs de les seves tres veus femenines. I, si, per una banda, destaquen particularment temes com «El duende», una cançó satírica que s'interpretava la nit de Nadal, per l'altra, cal assenyalar l'important treball de recerca i posada al dia de composicions interpretades en l'anomenat *portugués rayano*, que és el dialecte que es parla als indrets limítrofs entre els dos estats veïns, com «A fontaneira» —de Valencia de Alcántara—, «O paspalhao» —d'Olivença— o la «Verbena rayana» —de Cedillo. A banda, Acetre també inclou en el seu CD un tema genuïnament portuguès, «Fadinho», un curiós fado rural de la veïna comarca del Ribatejo que, al contrari del que passa amb el fado urbà, resulta ser una composició del tot ballable.

FERRAN RIERA

ENTRE ILHAS

Macaronesia

Autoedició, 2025

Macaronèsia és una paraula que ve del grec clàssic i vol dir 'illes afortunades'. D'aquesta manera, el terme es refereix al conjunt d'arxipèlags d'origen volcànic que trobem al nord-est de l'oceà Atlàntic. És a dir, Cap Verd, les Canàries, Madeira i les Açores, que, segons aquest concepte, constituïrien una comunitat de territoris amb certs lligams culturals i, evidentment, també musicals.

El projecte anomenat Macaronesia va néixer a iniciativa de dos músics i productors, el capverdianà Adé i el canari Pablo Quintana, que, amb l'ajut de molts altres companys procedents de totes les illes esmentades, han enllestit un primer disc que, d'entrada, cal saludar efusivament, ja que es tracta de tota una aventura, pionera en aquesta nova travessia interinsular i transatlàntica, i, en segon lloc, per oferir un repertori que és com un ventall ben obert de ritmes procedents de totes aquestes illes.

En realitat, però, la idea macaronèsica probablement es decanta més cap al vessant de tradició portuguesa, amb una notable presència d'estils com la *morna* de Cap Verd i altres tonades tradicionals de les illes de parla portuguesa, mentre que es troba a faltar la rica personalitat canària, amb les seves *ísas*, folies i malaguenyes, que potser haurien estat deixades de banda per la seva similitud amb el folk espanyol.

A tot això, també cal afegir a aquesta singular amanida musical una certa vinculació a formats estàndards prou establerts com un jazz força assequible —a destacar, el solo de trompeta d'«A corriente»— i a un pop i un rock d'allò més comercial, així com un apropament a influències del folk llatinoamericà originari del Brasil i dels Andes.

FERRAN RIERA

JAIME LAFUENTE, IESÚS RONDA I IGNACIO SANZ

El torrezno de Soria

Enrique del Barrio, 2024

Jaime Lafuente i Jesús Ronda són dos reputats músics vinculats a la tradició castellana que, a banda dels seus projectes personals, ja fa anys que treballen junts (vegeu a *Caramella* 41 la ressenya del seu disc *De pícaros y picardías*). Ara s'han aplegat per bastir un curiós disc que acompanya un llibre no més sorprenent, *El torrezno de Soria*, de l'escriptor i col·laborador esporàdic del grup Nuevo Mester de Juglaría Ignacio Sanz, també castellà, evidentment.

En català, *torrezno* vol dir 'rosta'. I segons, el diccionari, una rosta és un «tall de cansalada, de llom o de carn de porc torrat en les graelles o fregit». Doncs bé, resulta que a Sòria fan les rostes millor que a cap altre lloc, i per això Ignacio Sanz ha volgut dedicar tot un assaig a lloar les excel·lències d'aquesta menja tan popular com peculiar, tot incloent-hi uns quants poemes seus escrits en honor de les esmentades rostes.

Com que sembla que no en tenia prou de fer un volum tan característic, Sanz va demanar ajuda a Lafuente i Ronda perquè completessin la jugada enregistrant un disc, que apareix amb el llibre amb format de codi QR, en què interpreten alguns dels versos del mateix autor, així com un seguit de temes extrets del cançoner popular, com si formessin una parella de goliards medievals que gaudeixen del menjar, del beure i de molts altres plaers.

Amb una producció molt elemental, limitada a la veu de Lafuente i la guitarra, el busuqui, la percussió i els cors de Ronda, el duet ofereix un repertori amb un contingut literari obligatòriament monogràfic, però musicalment molt obert, ja que barreja una diversitat de romanços i composicions de tipus irònic amb uns quants temes que s'apropen més a la cançó d'autor castellana, i que de vegades tant poden recordar un Javier Krahe com un Luis Eduardo Aute. La veritat és que obren tant el ventall estilístic que també s'atreveixen amb una «Milonga para Aguedita» o fins i tot amb un reggae com «Torreznos molles».

FERRAN RIERA

LINA & MARCO MEZQUIDA

O Fado

Galileo MC, 2025

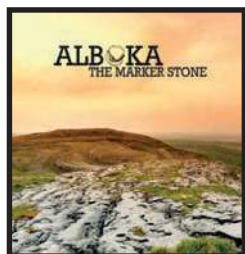
Trobada entre dos intèrprets inquiets que comparteixen audàcia, sensibilitat i una especial predisposició a buscar sinèrgies en la col·laboració amb altres músics.

Lina Rodrigues s'ha avesat aquests darrers anys a sotmetre el seu fado ombrívol i cristal·lí a l'exploració sonora de reconeguts alquimistes musicals com Refree —*Lina_ Raül Refree* (2020)—, Justin Adams —*Fado Camoes* (2023)— o Jules Maxwell —*Terra Mae* (2025)—. I són in comptables les societats artístiques en que ha participat el pianista menorquí, amb treballs tan celebrats com els compartits amb Chicuelo o Sílvia Pérez Cruz.

A *O Fado*, el tradicional gènere portuguès se'ns presenta despullat dels seus vestits tradicionals i acotxat únicament pel piano de Mezquida que, en ocasions, sembla integrar-se amb la veu de tant que s'hi ceneix i, en d'altres, hi manté un sigil·lós diàleg vessant de sensualitat i emoció.

Malgrat, però, la llibertat creativa amb què tots dos artistes encaren el repte, l'enregistrament discorre sense ultrapassar mai els límits estètics del gènere que semblen acceptar encantats aquesta bellíssima invitació a eixamplar-se.

JOSEP VICENT FRECHINA

ALBOKA

The marker stone

Aztarna, 2024

L'irlandès Alan Griffin va arribar el 1984 al País Basc per fer una tesi sobre Pío Baroja i ja s'hi va quedar a viure, pouant en les arrels tradicionals d'aquell territori, aprenent-ne l'idioma i arribant a integrar-se en un prestigiós grup que preserva, alhora que modernitza, aquest patrimoni musical, Alboka.

Griffin va morir el 2023 i les seves cendres van ser escampades en un indret d'Irlanda que, com mana el costum ancestral del seu poble, va ser senyalitzat amb una pedra marcadora o molló col·locat en memòria seva. I aquest és el nom que els membres de la seva formació han escollit per titular el disc que li han fet en homenatge seu, *The marker stone*.

Aquest CD és una obra d'orfebreria confeccionada pel seu company Joxan Goikoetxea, que ha fet una recopilació que ultrapassa el terme d'uns «grans èxits» perquè barreja tota mena d'enregistraments, d'estudi i en directe, en què va intervenir Griffin, als quals ha

afegit noves gravacions per aconseguir un so arrodonit, tan personal com universal, que no deixa de ser un cant al folk irlandès, tant popular com de creació pròpia, tenyit amb unes quantes melodies d'origen basc.

Alboka sempre s'ha distingit per ser un dels grups d'Euskadi amb una sonoritat més propera al món celta, probablement a causa de la presència del músic desaparegut, que tocava instruments de vent i es va especialitzar en un de molt popular al País Basc, el que precisament dona nom al grup, a més d'arribar a escriure llibres sobre la tradició del seu país d'acollida, com el voluminós *La puerta abierta. Baladas vascas e internacionales* (Aztarna, 2023). Aquesta sonoritat queda ben reflectida en el disc que ens ocupa, en què, a més de Griffin, que exerceix el paper de protagonista involuntari, també intervenen, entre d'altres, Arkaitz Miner (violí, guitarra i mandolina), Juanjo Otxandorena (busuquí) i l'esmentat Joxan Goikoetxea (acordió, piano, baix i sintetitzadors), a més d'alguns convidats de categoria, com la cantant hongaresa Márta Sebestyén, que va acompanyar el grup en diversos concerts i gravacions; el multiinstrumentista Suso Saiz, que va produir alguns dels seus discos, i un altre *albokari*, Iker Lope de Bergara, que dedica al músic desaparegut un emotiu adeu, «Bier Bua».

FERRAN RIERA

Càntut

Cançons de tradició oral
www.cantut.cat

BUSQUEM GRAVACIONS ANTIGUES!

Des del projecte Càntut continuem recopilant i difonent les cançons de transmissió oral a les comarques gironines. Si a casa tens gravacions antigues en cassetes o vídeos amb cançons o cantarelles tradicionals i populars, posa't en contacte amb nosaltres!

Cantades de goigs, àpats familiars, trobades d'amics, festes de poble, treballs escolars, gravacions casolanes...

Entre tots, podem preservar les veus que fan perviure la memòria dels pobles.

Consulta l'arxiu del Càntut, amb més de 2000 gravacions

Escriu-nos a cantut@cantut.cat

 Premi Nacional de Cultura 2022